

Uitgangspunten toetsingskader Gelijkheid: Voorwaarden voor inclusief en niet-discriminerend en uitsluitend gemeentelijk beleid

In dit overzicht beschrijven we aan welke voorwaarden inclusief gemeentelijk beleid moet voldoen. Inclusief beleid voorkomt uitsluiting, discriminatie of anderzijds benadeeld worden van mensen, vanwege het hebben van bepaalde kenmerken. Discriminatie is mensen negatief behandelen op basis van één of meer aspecten van hun **kenmerken**. Bijvoorbeeld op basis van hun afkomst, religie, sekse, genderidentiteit, seksuele gerichtheid, handicap en /of leeftijd. Discriminatie kent verschillende vormen: seksisme, racisme, antisemitisme, transfobie, homofobie (ook wel heteroseksisme genoemd), leeftijdsdiscriminatie, discriminatie op basis van een chronische ziekte of een (niet) zichtbare beperking (ook wel validisme genoemd), en meer. Al deze vormen van discriminatie zijn bij de wet verboden.

Verschillende kenmerken zorgen in samenhang voor verschillende vormen van discriminatie, uitsluiting en achterstelling. Mensen kunnen dus in verschillende kenmerken afwijken van wat wordt gezien als 'de norm' in de samenleving. Al die verschillende kenmerken beïnvloeden elkaar; ze kruisen elkaar als het ware. Dit noemen we *intersectionaliteit* (zie hier [meer info](#))

Door te voldoen aan de onderstaande voorwaarden voor inclusief beleid, verkleint de gemeente Amsterdam de kans op het voortbrengen van institutioneel racisme en / of andere institutionele vormen van discriminatie vanuit hun rol als beleidsmaker. Met *institutioneel racisme* bedoelen we de processen, het beleid en de (geschreven en ongeschreven) regels van instituten die leiden tot structurele ongelijkheid tussen mensen met verschillende achtergronden, huidskleuren en/of religies. Ook andere vormen van discriminatie kunnen institutioneel zijn zoals *institutioneel validisme*, *institutioneel seksisme* en *institutioneel heteroseksisme*.

Inclusief beleid betekent dat niet (langer) mensen benadeeld worden door het beleid vanwege hun afkomst, religie, sekse, genderidentiteit, seksuele gerichtheid, handicap en /of leeftijd. Ook betekent dat het dat ongelijkheid die bestaat in de samenleving op grond van deze kenmerken, zo veel mogelijk wordt gecorrigeerd door het beleid. Er wordt dus ingezet op meer gelijkheid. Dit laatste wordt ook wel transformatief beleid genoemd.

Inclusief beleid

Inclusief beleid is beleid dat...

- ✓ ...er voor zorgt dat mensen met bepaalde (combinatie van) kenmerken niet worden achtergesteld
- ✓ ...er voor zorgt dat de positie van mensen met bepaalde (combinatie van) kenmerken die wordt achtergesteld in de huidige situatie, structureel verbeterd gaat worden en daarmee transformatief is. Het gaat dus om beleid dat ongelijkheid corrigeert
- ✓ ...oog heeft voor hoe de combinatie van kenmerken er voor kan zorgen dat mensen worden achtergesteld en die achterstelling poogt op te heffen. Het beleid neemt intersectionaliteit dus als uitgangspunt.
- ✓ ... er voor zorgt dat de mensen in de benadeelde positie *niet* zelf verantwoordelijk worden gemaakt voor het verbeteren daarvan (voorkomen 'blaming the victim')
- ✓ ...*niet* gebaseerd is op stereotypen: op overdreven denkbeelden of aannamen/ 'common sense' over hoe bepaalde groepen mensen zich meestal gedragen

- ✓ ...gebaseerd is op de behoeften van verschillende mensen met verschillende kenmerken die in de huidige situatie worden achtergesteld. Deze behoeften zijn gecheckt door middel van onderzoek en / of het raadplegen verschillende burgers
- ✓ zorgt voor handhaving bij discriminatie
- ✓ ...vooroordelen en stereotypen ('bias') van de professionals (of vrijwilligers) die het beleid in de praktijk uitvoeren, inperkt en / of vermindert
- ✓ ...in het geval van beleidsrealisatie zoals subsidievoorwaarden, voorwaarden heeft die voor iedereen toegankelijk zijn ongeacht kenmerken zoals afkomst, sekse, beperking etc.
- ✓ ...in het geval van beleidsrealisatie zoals samenwerkingsverbanden, samenwerking heeft met mensen (of organisaties van mensen) die verschillende kenmerken hebben
- ✓ ...rekening houdt met de verplichtingen die voortkomen uit het VN Verdrag voor rechten van personen met een beperking
- ✓ ...in lijn is met de Grondwet en de Mensenrechten

Inclusief beleid is beleid dat **niet** ...

- × ...mensen benadeelt vanwege het hebben van bepaalde kenmerken
- × ...mensen die gediscrimineerd en / of achtergesteld worden, poogt te veranderen (in hun gedrag, hun houding etc.) om niet meer achtergesteld te worden ('blaming the victim')
- × is gebaseerd op de gemiddelde ervaringen en behoeften van een duidelijke doelgroep (zoals ouderen, vrouwen, homo-en biseksuelen personen of mensen met een beperking); vanuit de gedachte dat dit een homogene en duidelijk afgebakende groep zou zijn (het beleid gaat dus uit van 'doelgroependenken' in plaats van intersectionaliteit)
- × ...tot gevolg heeft dat een bepaald kenmerk, of combinatie van kenmerken leidt tot vaker gecontroleerd of vaker verdacht worden (denk aan etnisch profileren).
- × ... tot gevolg heeft dat mensen uit een bepaald postcodegebied benadeeld worden (en daarmee in de praktijk bijvoorbeeld vooral mensen van een bepaalde afkomst benadeeld)
- × ...tot gevolg heeft dat mensen op basis van hun culturele gewoonten¹ benadeeld worden (en daarmee in de praktijk mensen vooral mensen van een bepaalde afkomst benadeeld)
- × ... vooroordelen of stereotypen ('bias') van professionals (of vrijwilligers) die het beleid uitvoeren in de praktijk, alle ruime biedt
- × ...tot gevolg heeft dat regels, restricties en verboden voortvloeiend uit het beleid, buitensporig vaak mensen met bepaalde kenmerken raken

Evaluatieonderzoek en monitoring van beleid

Aan te raden is om beleid goed te evalueren op hoe het in de praktijk wordt uitgevoerd en wat de effecten hiervan zijn. Eventueel waar mogelijk in combinatie met andere beleidsterreinen zodat er een duidelijk totaaloverzicht komt van hoe verschillend beleid uitpakt voor verschillende burgers.

Hieronder volgen voorwaarden om inclusief beleid te evalueren en te monitoren. Deze voorwaarden kan de beleidsmedewerker meegeven aan een onderzoeksbureau (of de betreffende afdeling) die de evaluatie of monitoring uitvoert.

Wanneer er gekozen wordt voor **kwalitatief** evaluatieonderzoek of monitoring, dan worden onderzoekers door de gemeente gestimuleerd om...:

- ✓ ...kritisch te reflecteren op de eigen positie. Is er gedacht aan de drempels voor respondenten om mee te doen aan interviews en focusgroepen? Dit is in het bijzonder belangrijk wanneer

¹ Uiteraard gaat het hier enkel om culturele gewoonten en praktijken die niet strafbaar zijn en die niet haaks staan op mensenrechten.

de kenmerken van de respondent sterk verschillen met de kenmerken van de onderzoeker of de groep.

- ✓ ...kritisch na te denken over wie er bereikt wordt en welke wervingsmethoden worden gebruikt en wie daarmee in- en uitgesloten worden
- ✓ ...de doelgroep zelf zoveel mogelijk te betrekken in het onderzoek, met oog voor de verschillen binnen die doelgroep
- ✓ ...zich bewust te zijn van het effect van het beleid op zowel mensen die ongelijkheid ervaren als voor mensen die in de huidige situatie bevoordeeld worden en dit door te vertalen naar de onderzoeksopzet, de analyse en het beschrijven van de uitkomsten.
- ✓ ...in de analyse van de effecten aandacht te hebben voor verschillen in **kenmerken**
- ✓ ... na te gaan of het mogelijk is om concrete handelingsperspectieven voor beleidsambtenaren te formuleren om het beleid aan te passen op basis van de uitkomsten van het onderzoek

Wanneer er gekozen wordt voor **kwantitatief** evaluatieonderzoek of monitoring, dan worden onderzoekers die het onderzoek gaan uitvoeren, door de gemeente gestimuleerd om te voldoen aan de volgende eisen die aansluiten bij de kennis en expertise van wetenschappelijk onderzoekers (en daarom mee kunnen worden gegeven aan deze onderzoekers):

- ✓ ... te zorgen dat verschillende **kenmerken** worden bevraagd aan deelnemers bij het gebruik van enquêtes
- ✓ categorieën waarin deelnemers in de analyse ingedeeld worden. Daarbij wordt gestreefd naar zo divers en intersectioneel mogelijke categorieën (op basis van de **kenmerken** die zijn bevraagd).
- ✓ ... te beschrijven in de uitkomsten hoe (gecombineerde) **kenmerken** een verschil maken in hoeveel iemand profiteert van een bepaald beleid.
- ✓ ...te beschrijven in de uitkomsten wat de gemiddelde uitkomst per groep is maar juist ook inzicht te geven in de spreiding van de antwoorden binnen die groep.
- ✓ ... er voor te zorgen dat wanneer correlaties (=verbanden) tussen verschillende variabelen* worden weergegeven, er ook een uitsplitsing wordt gemaakt naar verschillende subgroepen (op basis van verschillende kenmerken).
- ✓ ... er voor te zorgen dat bij het toetsen van verklaringen voor uitkomsten met regressie-analyse**, in beeld gebracht worden hoe uitsluiting of achterstelling op basis van verschillende **kenmerken** een verklaring geven voor verschillen in het effect van het beleid.
- ✓ ...er voor te zorgen dat bij het toetsen van verklaringen voor uitkomsten van de regressie-analyse, maatschappelijke verschillen worden meegenomen als een verklaring voor gevonden verschillen tussen mensen met verschillende **kenmerken**.
- ✓ ... oog te hebben voor verschillende mensen met verschillende **kenmerken** (en de verschillen daartussen) in het formuleren van aanbevelingen op basis van het beleid
- ✓ ... na te gaan of het mogelijk is om concrete handelingsperspectieven voor beleidsambtenaren te formuleren om het beleid aan te passen op basis van de uitkomsten van het onderzoek

**een variabele is een factor of eigenschap van een onderzoeksobject die kan worden gemanipuleerd en/of gemeten*

*** een regressieanalyse is een statistische techniek voor het analyseren van gegevens waarin (mogelijk) sprake is van een specifieke samenhang*